

Juha Leiviskä, Russell Foster og Henry Plummer modtager Dagslysprisen 2020

København den 16. maj 2020. På UNESCOs Internationale Lysets Dag offentliggøres vinderne af VELUX Fondenets Dagslyspris (The Daylight Award) 2020: Juha Leiviskä for sin arkitektur og Russell Foster for sin forskning. Desuden uddeles der i år en særlig pris til Henry Plummer for hans livslange indsats.

Juha Leiviskä fra Finland modtager prisen for sin arkitektur og unikke evne til at gøre dagslys til et integreret element i alle sine bygninger.

Russell Foster fra Storbritannien modtager prisen for sine epokegørende studier af at øjet indeholder en specialiseret celle, en lyssensor, der justerer kroppens indre ur og søvn-/vågnemønstre.

Henry Plummer fra USA modtager en særlig pris for sin livslange indsats med at beskrive dagslysfænomener i fantastiske fotografier og poetiske tekster i en lang række bøger.

Denne særpris uddeles kun i år for at fejre 40-års jubilæet for den allerførste uddeling af Dagslysprisen, der gik til Jørn Utzon.

"Mens prisvinderen Russell Foster studerer videnskaben bag dagslysets effekt på menneskets adfærd samt fysiske og mentale velvære, arbejder prisvinderne Juha Leiviskä og Henry Plummer med dagslysets effekter i arkitektonisk design, fotografisk udtryk og skriftlig formidling af disse menneskelige reaktioner. Uanset om de belyser lysets neurale påvirkninger eller udnytter lysets poetiske essens, demonstrerer prisvinderne af Dagslysprisen 2020, hvilken kraft naturligt lys indeholder," forklarer juryen.

Dagslysprisen 2020 for arkitektur: Juha Leiviskä, arkitekt og designer

Juha Leiviskä er en af de mest betydningsfulde moderne arkitekter i Finland. I sit arbejde demonstrerer han en unik evne til at gøre dagslys til et integreret element i sine bygninger på en måde, der kombinerer følelsesmæssig stimulans, funktionalitet og en subtil, men effektiv tilstedeværelse af lys som en del af den rumlige oplevelse. I nutidens aktuelle kontekst, hvor der er øget fokus på miljømæssige værdier i arkitekturen og brug af naturressourcer til at skabe naturlig og bæredygtig komfort, er Leiviskäs arbejde med dagslys særligt relevant.

"Dagslysløsninger i moderne arkitektur er normalt baseret på variationer af lys direkte fra zenit eller fra smalle åbninger i tag eller vægge, der leder lyset langs overfladerne i rummet. Leiviskäs lys er et skråt lys, der både rammer lodrette overflader direkte og reflekteres for at skabe oplevelser af lys i flere lag, hvilket giver en klar fornemmelse af dybde. Hans lys oplyser ikke kun overflader, men ser ud til at stamme fra og eksistere som et levende element i selve det arkitektoniske rum. En særlig subtil effekt i hans lys-artikuleringer er brugen af reflekteret farve, der gør farve til et konstant skiftende, kinetisk og pulserende fænomen. Farverne lyser op og falmer, dukker op og forsvinder, alt efter sollysets intensitet

og retning – ligesom vejtrækning. Når Leiviskä designer boliger, giver han dagslysets kvalitet og intensitet den samme opmærksomhed for at understøtte beboernes visuelle komfort og velvære. Han gør dette på en rolig, enkel og raffineret måde uden at opsøge effekterne," forklarer juryen.

Hans første bemærkelsesværdige bygning var rådhuset i Kouvola, som han designede i slutningen af 1960'erne i samarbejde med Bertel Saarnio. Leiviskä fik international opmærksomhed efter 1970'erne med en række usædvanligt raffinerede og følelsesladede religiøse bygninger. Foruden flere kirker og menighedshuse har han bygget en række huse og boligblokke i høj kvalitet, et bibliotek, en ambassade og et kulturcenter i Jerusalem. Ud over det arkitektoniske arbejde, der er blevet opført, har han leveret adskillige projekter til konkurrencer og uopførte projekter til museer for moderne kunst. Hans arkitektur er altid human, beskeden, beroligende og optimistisk. Den er imødekommende og blid uden forsøg på at dominere eller imponere den besøgende – eller henlede opmærksomheden på arkitekten.

Leiviskäs kirker er i sandhed mesterligt artikulerede instrumenter for dagslyset. Mens hans inspirationskilder omfatter kirker i bayersk barokstil, i særdeleshed Vierzehnheiligen af Balthasar Neumann, rummer hans flade, ortogonale kompositioner også De Stijls principper om det visuelle kontrapunkt. Desuden er Leiviskä inspireret af musik, og hans arkitektoniske projekter har en musikalsk kvalitet, der især leder tankerne hen på Mozart. Selvom Leiviskäs arkitektur rummer elementer fra den arkitektoniske og musikalske historie, afspejler hans håndtering af lyset i lige så høj grad de naturlige lysforhold i de nordiske skove, især modlys, der ses gennem løv, og den særlige atmosfære, der skabes af birketræer med deres hvide lodrette rytmer.

Juha Leiviskä beriger fortsat de store traditioner fra de nordiske mestre inden for moderne arkitektur.

Dagslysprisen 2020 for forskning: Russell Foster, neurolog

Professor Foster er leder af Nuffield Laboratory for Ophthalmology og leder af Sleep and Circadian Neuroscience Institute ved University of Oxford i Storbritannien. I 2015 modtog han CBE-ordenen (Commander of the Order of the British Empire) for sin indsats inden for videnskab. Han har forfattet næsten 200 videnskabelige publikationer og fire populærvidenskabelige bøger og er derudover en meget efterspurgt foredragsholder og underviser.

Han er interesseret i at forstå, hvordan døgnrytme og søvn-/vågnemønstre genereres og moduleres. Professor Fosters tidlige forskning involverede transplantation af en bestemt gruppe hjerneceller fra én hamsterrace til en anden. Dermed var han i stand til at demonstrere, at det er hjernen, der bestemmer rytmen for kroppens indre ur. Hans mest anerkendte videnskabelige opdagelse er, at øjet indeholder en specialiseret celle, en lyssensor, der justerer kroppens indre ur og søvn-/vågnemønstre, så det passer til døgnets dag-nat-cyklus. Uden denne specialiserede celle ville vi miste synkroniseringen med dagen. Denne enestående opdagelse har ændret de grundlæggende forudsætninger for vores viden om lysets virkning på biologiske systemer og menneskets fysiologi.

I den moderne industrialiserede verden tilbringer vi gennemsnitligt 90 % af vores liv indenfor i bygninger, og bygningsmiljøet er den primære moderator af det lys, vi eksponeres for. Det arkitektfaglige miljø har gradvist opdaget og anerkendt professor Fosters arbejde, der identificerer både de kortvarige og langvarige sundhedsmæssige konsekvenser af eksponering til lys og hvornår og hvordan lysindfald skal understøttes, og omvendt, hvornår det skal reduceres eller blokeres.

"Russell Fosters kliniske studier af mennesker undersøger vigtige spørgsmål vedrørende lys. Hvordan påvirker morgenlyset søvnen? Hvorfor er lys om natten dårligt for helbredet? Svarene på disse spørgsmål har påvirket den medicinske verden inden for forskellige områder, herunder sovemedicin,

psykiatri, neurologi, geriatri, oftalmologi, immunologi og endda kræftmedicin. Ved at identificere det neurale grundlag for en ikke-visuel vej til lys i hjernen har han demonstreret lysets stærke og vidtrækkende påvirkning af menneskers sundhed," forklarer juryen.

Dagslysprisen 2020 for livslang indsats: Henry Plummer, arkitekt, forfatter og fotograf

Henry Plummer er en uddannet arkitekt, der har viet hele sin karriere til at undersøge og beskrive dagslys i arkitekturen. Som professor emeritus har han undervist i arkitekturhistorie og design ved Center for Advanced Study på University of Illinois Urbana-Champaign. Han tog sin MArch-grad på MIT, studerede lyskunst hos kunstner, fotograf, underviser og kunstteoretiker György Kepes og var i lære som fotograf hos Minor White.

"Gennem sine omfattende evalueringer og fotografiske undersøgelser har han givet en gennemtænkt og stemningsfuld vurdering af utallige bygninger gennem historien. Hans unikke tilgang til at afdække de transformative, metafysiske kvaliteter i dagslys er at kombinere sine evner inden for narrativ analyse med sine enestående evner som arkitektur fotograf. På denne måde har hans omfattende arbejde inspireret generationer af arkitekter til at udnytte og hylde dagslys i arkitekturen," forklarer juryen.

Plummer fremhæver den rolle, som de to medier spiller for ham: *"Ordene undersøger ideer og tanker, observationer og analyser af lys, mens billederne præsenterer selve fænomenerne. Det er med dette i tankerne, at fotografierne ikke er tænkt som illustrationer til teksten, men snarere udgør deres egen undersøgelsesmetode, hvor de metafysiske aspekter af arkitekturen undersøges nøje, og hvis betydning i vid udstrækning ligger uden for ordenes domæne."*

Han har udgivet adskillige bemærkelsesværdige bøger, der viser dagslysets transformative effekt i arkitekturen, og hans øvrige markante publikationer omfatter tidlige bidrag til det japanske tidsskrift "Architecture + Urbanism", bl.a. "The Poetics of Light" (1987), "Light in Japanese Architecture" (1995) og "Masters of Light" (2003). Sidstnævnte er et omfattende katalog med over 50 arkitektoniske mesterværker fra det tyvende århundrede og udgør den første omfattende, kompilerede analyse af dagslys i arkitektoniske projekter fra Aalto til Wright. Dette arbejde blev efterfulgt af en række bøger, herunder; "The Architecture of Natural Light" (2009), "Stillness and Light: The Silent Eloquence of Shaker Architecture" (2009), "Nordic Light: Modern Scandinavian Architecture" (2012) og "Cosmos of Light: The Sacred Architecture of Le Corbusier" (2013).

Som det fremgår af hans produktion er Plummer helt unik i sit fokus på at studere og fotografere lyset i arkitekturen i forskellige kulturelle, klimatiske og geografiske kontekster. Dette tværkulturelle engagement spænder fra lysets rolle i japansk arkitektur – et supplement til Tanizakis klassiske bog "In Praise of Shadows" til lysets betydning i nordisk arkitektur og shaker arkitektur. Desuden er det lykkedes ham at understrege og formidle multisensoriske oplevelser, som eksemplificeret i en af hans nyeste bøger, "The Experience of Architecture" (2016) – samt i hans billeder og tekster er, især samspillet mellem stilhed og lys. Plummers undersøgelser fanger lyset som flygtigt, åndeligt og metafysisk fænomen for kommende generationer.

Henry Plummers forskning er kendetegnet ved dens humanistiske, kunstneriske, analytiske og metafysiske fokus. Dybden og kvaliteten af hans analyse er baseret på grundige undersøgelser, der omfatter eksperimentelle og fænomenologiske samt intuitive og kunstneriske holdninger til undersøgelser af dagslys. Hans fotografier er enestående, og hans tekster har tilført en dybere forståelse og påskønnelse af lysets kvalitet i både den akademiske og professionelle verden.

Hans ord og fotografier giver inspiration til studier af og praktisk arbejde med arkitektur overalt i verden.

Om Dagslysprisen (The Daylight Award)

Dagslysprisen hædrer og understøtter dagslysforskning og dagslys i arkitekturen til gavn for menneskers sundhed og trivsel samt for miljøet. Prisen lægger særlig vægt på sammenhængen mellem teori og praksis.

Dagslysprisen er blevet indstiftet af de almennyttige fonde VILLUM FONDEN, VELUX FONDEN og VELUX STIFTUNG og uddeles hvert andet år i to kategorier: Dagslysprisen for forskning og Dagslysprisen for arkitektur. Undtagelsesvist, er der i 2020 tre prismodtagere, der hver modtager en personlig pris på 100.000 €. Den ekstra pris uddeles i anledning af 40-års jubilæet for uddelingen af den første Dagslyspris til Jørn Utzon.

Få flere oplysninger på www.thedaylightaward.com

Hvis du har yderligere spørgsmål, er du velkommen til at kontakte:

Jadrana Ćurković, The Daylight Award Communications

jadrana@thedaylightaward.com

+385 91 1309 971